

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЛІСОВОГО
І САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА**

ВП НУБІП УКРАЇНИ «БОЯРСЬКА ЛІСОВА ДОСЛІДНА СТАНЦІЯ»

ТОВАРИСТВО ЛІСІВНИКІВ УКРАЇНИ

**НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ЛІСІВНИЦТВА ТА ДЕКОРАТИВНОГО
САДІВНИЦТВА**

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

УЧАСНИКІВ

**МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОСИСТЕМНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ
У ЛІСОВОМУ КОМПЛЕКСІ ТА САДОВО-ПАРКОВОМУ
ГОСПОДАРСТВІ»
(18-19 квітня 2019 року)**

КИЇВ – 2019

ОСОБЛИВОСТІ РОСТУ ПРИСТИГАЮЧИХ НАСАДЖЕНЬ СОСНИ НА ГРУНТАХ З ВИХОДОМ ГРАНІТНИХ ПОРІД

С.Б. Ковалевський, доктор сільськогосподарських наук,

*А.В. Кроль, здобувач**

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Особливістю пристигаючих насаджень є те, що в цьому віці у сосни подовжується зниження інтенсивності росту дерев за висотою і наявність стабільного приросту за діаметром, що залежить від зімкнутості крони в насадженні. На це впливають і ґрунтові умови, а в нашому випадку наявність у ґрунті гранітних порід. Враховуючи, що нині в літературі практичні відсутні результати вивчення цього питання, то проведення таких досліджень є актуальним.

З метою проведення досліджень з дослідження особливостей росту сосни звичайної підбирали лісові культури, що знаходяться в пристигаючих групах віку, зростають в однакових умовах на ґрунтах з гранітними породами і без них. Пробні площі підбирали і закладали відповідно до загальноприйнятих у лісівництві методик [1]. Всі дослідження проводились в умовах свіжих суборів у лісових культурах ДП «Коростишівське ЛГ».

За нашими даними, на землях з близьким заляганням гранітних порід у ґрунті дерева сосни ростуть за I та I^a бонітетом. У 75 років дерева найменшої висоти досягають в насадженні Коростишівського лісництва, яке розташоване на землях з близьким заляганням кам'яних валунів до поверхні ґрунту. В цьому насадженні, крім того, до часу обстеження збереглося найменша кількість (352) дерев, тому вони мають найбільший (35 см) діаметр. У насадженнях, які сформувались на кам'янистих ґрунтах Дубовецького і Кропивнянського лісництв дерева сосни досягли середньої висоти відповідно 27,7 і 27,5 м висотою і діаметром – 31,5 і 29,8 см. Запас стовбурової деревини в цих насадженнях становить 380-410 м³ на гектарі.

Особливістю насаджень сосни, які сформувались на землях без гранітних порід у ґрунті є те, що у двох (Смолівське та Івницьке) лісництвах до часу обстеження збереглося мало, 350 і 440 дерев

* Науковий керівник – доктор сільськогосподарських наук Ковалевський С.Б.

відповідно. Природно, в цих насадженнях повнота знизилась до 0,67-0,65. В одному насадженні Смолівського лісництва кв. 62 до часу обстеження збереглося 650 дерев. За таких умов дерева сосни мають найменші (висоту 23,6 м і діаметр 26,1 см) розміри, проте запас стовбурової деревини підвищився до 410 м³ на гектарі [2]. Загалом збереження повноти з 0,68 до 0,81 в насадженнях, які створені на кам'янистих землях забезпечило вищий (380-410 м³ на гектарі) запас стовбурової деревини, ніж в насадженнях повнотою 0,65-0,78 на землях без кам'яних порід в ґрунті.

Слід також наголосити, що крона за висотою дерев займає досить велику частку. В насадженнях на землях з наявністю каміння в ґрунті вона (крона) займає 30,2–38,2 %. Діаметр крони у дерев сосни насаджень на землях з камінням в ґрунті становить 3,7–4,6 м, а у дерев насаджень на землях без каміння в ґрунті 2,7–5,6 м. Якщо враховувати, що на землях з наявністю каміння в ґрунті гірші умови для росту та розвитку деревних рослин і зокрема, сосни звичайної, то наявність малої кількості ділових дерев цієї головної породи в насадженнях усіх вікових групах виправдана, оскільки в цих умовах будь-яке розкішне угруповання деревних видів, особливо стиглого, виконують велику екологічну роль.

У межах Житомирського Полісся ґрунти на ділянках, на яких відсутні кристалічні породи в ґрунті і кліматичні умови сприятливі для розвитку росту сосни звичайної, підвищення запасу стовбурової деревини сосни звичайної в свіжих суборах залежить від господарських заходів, які легко виконати і вони не потребують додаткових витрат коштів. Інтенсивність росту дерев сосни в культурах обумовлена умовами місцезростання (культури сформувались на ґрунтах із або без кристалічних порід), а також проведеною господарською діяльністю. За умов вчасних і помірних за інтенсивністю доглядових рубань можна сформувати високопродуктивні насадження на землях з наявністю кристалічних порід у ґрунті.

Список джерел літератури

1. Гордієнко М. І., Маурер В. М., Ковалевський С. Б. Методичні вказівки до вивчення та дослідження лісових культур. К., 2000. 103 с.
2. Ковалевський С.Б., Кроль А.В. Пристигаючі та стиглі насадження сосни звичайної на ґрунтах з кристалічними породами. *Зб. наук. праць. Науковий вісник НЛТУ*. Львів, 2018. Вип. 28 (7). С. 9–13.